

MIRCEA BRENCIU

CU MASCA PE FIGURĂ

O feerie (e)scatologică

ROMAN

Ediția a II-a

Postfață: Titu Popescu

Editura S.Z.O.C „Cincinat Pavelescu” Brașov, 2020

<i>Prolog scatologic</i>	 pag. 5
<i>Cu masca pe figură</i>	 pag. 10
<i>Epilog (e)scatologic</i>	 pag. 229
<i>Imagini fără mască</i>	 pag. 235
<i>O adnotație „demascatoare”</i>	 pag. 243
<i>Postfață</i>	 pag. 245

Sunt mulți ani de când o anumită parte a conștiinței mele îmi impunea să scriu un roman. Era aici o formă de a tranșa foarte simplist idealul general de acumulare individuală. Cine dintre marii meseriași ai vremii, în viață sau în spirit, ar fi fost în stare să vină, în urma unei comenzi ferme, să măsoare dozele de curaj și de nebunie care sunt necesare pentru marea și curajoasa responsabilitate a scrierii unui roman cu personaje reale, dar și fictive, deosebit de integrate în contextul lor istoric, păstrând pentru cititorul capacitat afectiv chiar și... mirosul stătut al trecutului, un rezultat al combinației sudoare, sânge, parfum de proastă calitate și excrement, acesta din urmă fiind foarte important, fiindcă odorizarea prin secretaie naturală este cea mai veche formă de delimitare a unui teritoriu vital. Înaintea posibilității exprimării verbale a intervenit întodeauna factorul „riencefalic”, cel care ascultă de legile naturale ale speciei, impulsul reacțional având punctul de plecare (și) în olfactiv.

Cercetătorul francez G. Lazorthes relatează în „Cartea simțurilor”: „micile mamifere carnivore numite mustelide (dihorul, sconcsul) își golesc glandele anale pentru a se apăra; se elimină astfel un lichid fetid cu miros puternic care face toate animalele să fugă. Mirosul compensează uneori mediocritatea unui alt tip de sensibilitate”. Pentru animale, dar și pentru oameni, teritoriul este un concept esențial, iar asupra lui individul ori grupul își pun decisiv amprenta, prin marcarea odorifică întâi, gestul având un caracter profund senzitiv.

În ceea ce privește exclusiv ființa umană, se poate spune că reziduurile provenite din actul culinar reflectă un anumit nivel de civilizație, concluzia fiind că „după ceea ce mănânci se știe cine ești”.

Serviciile de spionaj străine erau foarte interesate, de pildă, în a analiza scaunul „geniului din Carpați” tocmai pentru o mai completă fișă analitică a subiectului, insistându-se și asupra situației generale din România, când analiza oricărui alt rahat abandonat de vreun băștinaș ar fi demonstrat proporțiile tragediei în care se găsea neamul ăsta atât de generos, de gurmând și atât de ușor de stăpânit.

Textul de față exprimă obligatoriu o anumită stare de adecvare, de psihanaliză și de raportare la substanța mediului inspirator. În clipa în care am tras concluzia am avut imediat acuta dorință de a renunța la a mai scrie romanul.

În ce Pantheon al scriitorilor mi-aș fi găsit un loc cu această carte a scatologicului?! Ce îndrăzneală în încercarea de a cuceri cititorul! Nici o promisiune despre adevăr și valorile lui, despre estetică și principiile ei kantiene, nici despre bunul-simț al omului de cultură autentic, asupra căruia nu trebuie să planeze vulgul sau găselnița prețului aiurea găsit.

O introducere de roman neconformă principiilor admise de tradiție și, din contră, iluzionând cu logica isteată a tramei, cu tratarea destul de sarcastică a personajelor, să scap, ca autor, de barierele tuturor prejudecăților, parcurgând o cale ușor prețioasă și, de ce nu, chiar licențioasă.

Ei bine, „prețul” a fost stabilit fără șansa niciunei întoarceri. O să vă explic acum de ce...

În vremurile când, frivol și pubert, răscoleam orice îmi stârnea curiozitatea, am aflat că arhivele și podurile aveau un misterios miros de roze strivite între coperti de carte. Acest simț îl memorez pentru fiecare loc păstrător de hârtii vechi și uscate, fie în poduri, fie în rafturi.

Ei bine, aceleași poduri și rafturi de altă dată, astăzi au un pronunțat iz de fecale, în ciuda nemișcării și uscăciunii lor constante.

Ceva în aer, în lume, în spirit a produs această transformare categorică a miresmei, lucru care mi-a determinat anularea oricărei nostalgii provenite prin miros. Prea des am constatat, în ultimul timp, acest sacrilegiu pentru memoria nasului meu, aflând că nimic nu mai miroase ca acum treizeci de ani, când, extrem de tânăr, sorbeam istoria cu nările, fiindcă minte nu prea aveam. Acum, că am dobândit câte ceva, totul îmi pute și tare mi-e teamă că nu mă voi mai putea eschiva de leit-motivul olfactiv al romanului pe care mi-am propus să-l scriu.

Doamne, mai bine renunț decât să încep sub aceste auspicii. Dar ce să fac? Să amân?

Ne putem întreba, desigur, dacă în multitudinea manifestărilor spiritual-culturale se găsesc și cele de tip scatologic; ba mai mult, dacă această dimensiune ce ține de lumea gunoiului poate fi inclusă în vreo clasă estetică. Dar ceea ce s-a demonstrat cu consecvență timp de vreo cincizeci de ani în România nu este altceva decât împlinirea la un nivel optim a unei realități de ordin obiect, sub reperele absolute ale scatologiei extinse existențial. Toate componentele, de la limbajul cacofonic (de care nu mă voi feri în această carte) până la grațioasa dâră cafeniu-roșcată a ideologicului, acest fir al unei Ariadne cuprinse de purgație și aflată în imposibilitatea de a recunoaște că a confundat coprolul cu ciocolata de teamă să nu o rădă lumea, repet, toate componentele vieții românești de după proclamarea republicii sună **ca comunismul** biruitor, acest comunism ce poartă mirosul activistului nespălat și neșters la fund din respect pentru galbena hârtie a gazetei „Scânteia”, dar care nu a uitat să se dea cu odicolon pe față și pe mâini, ca semn al bunăstării și civilizației.

Toți acești manipulatori de rahat politic, în zilele de la finele Mileniului al II-lea, sunt angrenați în cele mai capitaliste spețe, ocărând ca birjarii pe cel ce a fost cândva primul om al țării, cel mai dăștept și cel mai iubit, mentorul și idolul lor! Toți acești nemernici cocoțați pe grinzile puterii compun noua clasă românească a kakistocrației. *

Așadar, acest roman trebuia scris cu tot riscul asumat din preambul. Toate argumentele unei epoci de curând trecute au fost expuse, criticate ori laudate suficient, în așa fel încât să existe creat pentru posteritate tabloul sinoptic al unei jumătăți de veac fără precedent în istoria nemerniciei umane, acest tablou care ar fi fost grav afectat dacă i-ar fi lipsit feeria olfactivă. Cu condiția expres menționată aici ca vajnicul cititor să nu cumva să comită greșeala de a lectura altfel decât oglindindu-se în masca de pe figura vanităților lui cotidiene, acea mască care îi lipsește omului doar atunci când doarme, ori când se află în cel mai intim moment al vieții lui de rezemător și făcător de scaune. Descătușat de angoasa existenței publice, cititorul se va lăsa pradă, cu devotament și senzualitate, tuturor deliciilor olfactiv-sentimentale și se va recunoaște pre sine în deplină conspirativitate cu unele din personaje. Nepervertit de influențe exterioare, își poate permite câteva minute de reflecție și, dezamăgit ori satisfăcut de subiectul cărții și de propriul personaj descoperit aici, să tragă apa pentru a nu confunda de tot realitatea cu utopia.

* Scriitorul american de origine română, Dorin Tudoran, lansează în S.U.A. în 1993 în revista „Agora” noțiunea de kakistocrație, de la grecescul „kakistateo”, ceea ce înseamnă a fi prea puțin solid, inconsistent. Kakistocrația ar caracteriza orice perioadă de tranziție de la regimuri totalitare, polijeneste la democrație. Nimeni nu neagă dificultățile ce se pot ivi în această perioadă, datorate în mare parte moștenirilor blestemate, o zestre inevitabilă. La noi, această dotă este, mai mult ca oriunde - pentru că nu funcționează salutarul ecarisaj, nici neostenita salubritate un balast primejdios, pestilențial, indecent. (A.I. Brumaru, „Kakistocrația”, 05 nov. 1993 - „Mesager” Brașov)

Vasile Fetidu era de mic colporteur. O asemenea însușire o capeți din educație, dar fără un teren pregătit din naștere nu vei putea fi decât un biet răspândac cu un acces social scăzut, ceea ce nu era cazul lui Vasile, care a trăit din pruncie cu ideea fixă că va deveni un mare activist de partid. Tatăl lui, ilegalist, scăpat de vechea Siguranță a statului, i-a explicat ființei fără judecată, care era copilul Vasile, că viitorul luminos nu se poate realiza fără activiști. La școală copilul avea note mari, chiar prea mari în raport cu cunoștințele lui. Mărunt și flasc, brunet și vânat sub ochi, cu mâinile mereu umede și calde, legate de umeri ca niște inutile unelte ale zbaterii, aducea mai degrabă cu tipul de gospodar mereu îndatoritor, dar cu ascunse obiceiuri de onanist precoce, în timp ce arbora în permanență acel rictus agățat subtil sub streășina unei priviri parcă animate de abstracte gânduri mărețe, cu buzele mereu strânse într-un semnal al efortului permanent. Doar nasul fin și ciudat, așezat pe obrazul impersonal, avea ceva deosebit. Nările, mai mereu dilatate sugestiv, exprimau toate trăirile cu fidelitate și fremătau cu emoție și cu fervoare. Nu într-un târziu nasul i-a devenit suportul unor superbi ochelari, ale căror rame de aur îi vor schimba radical destinul. Cu acești ochelari, Vasile arăta ca un adevărat intelectual în care țara putea avea încredere, pe umerii căruia viitorul se putea consolida spre o veșnicie plină de glorie.

După stagiul făcut la U.T.C.-ul din școală, Vasile a fost îndrumat să lucreze un an în uzină. Exista în acest sens o directivă precisă: nimeni nu putea să ajungă activist decât dacă provenea din rândurile muncitorimii. Uzina l-a primit cu brațele deschise. Tânărul a pășit în viață cu dreptul și bine a făcut, numai că, dintr-un stupid accident de muncă, a rămas cu piciorul... drept puțin mai scurt. Electrocarul care l-a lovit era condus prin secție de un bezmetic, în timp ce Vasile lua de zor o notă explicativă unui strungar ce întârziase la program. Gurile rele zic că ar fi fost vorba de o răzbunare, dar nu este bine să cobori urechile la bârfe.

Vasile colporta, desigur, cu alții și nu cu el însuși. Era clar că își începuse adevărata școală politică acolo, în rândurile clasei muncitoare. În ciuda nenorocirii care se abătuse asupra lui, **munca cu** oamenii l-a însuflețit și mai mult. Își construisese o rețea de informatori după cele mai bune reguli de specialitate. Se turna pe acolo într-o adevărată fericire de dragul unor prime și chiar avansări... Cu documentarea strânsă la zi, Vasile „*semna condica*” la secretarul B.O.B. cu problemele organizatorice, despre care se credea că este unul din ceiștii (ofițer de informații) acoperiți din uzină. Așa șchiop cum se găsea, Vasile era mai ager și mai sprinten decât oricine, dar să nu îl fi întrebat cum funcționa vreun agregat, că ar fi dat timid din mâini și ar fi replicat: „*Eu am altă menire aici*”. Într-adevăr, rostul lui era dincolo de rigidele interese de producție, limitative și obstrucționiste.

El construia conștiințe, forma oameni, îndruma colective. Până și directorii îl ascultau cu respect și răbdare. Vasile era un izvor de citate din Marx și Engels. Din când în când, pronunța cuvântul magic Feuerbach, pentru ca prin el să pregătească doct trecerea de la clasici la moderni. Și, Doamne, cum îi mai turuia glasul când atingea apoteotic vreo teză de-a lui Ceaușescu! Înnobilat de alese sentimente pentru Secretarul general al partidului, Vasile cuprindea cu ochii umezi și strălucitori întreaga asistență și rostea, cu o dicțiune fonfănită aproape perfectă, nemăsuratele ineptii din operele alese. Asistența înțepenea umilită la auzul acestor celebre fraze, nemaiputând separa „valorile” textului citat de cele oratorice. Vasile devenise un soi de demiurg politic, un geniu integrator, un adevărat conducător. Uneori, când vorbea, venea dinspre el un discret miros de closet proaspăt spălat de apă trasă neglijent. Probabil lui Vasile îi mirosea gura, dar ce mai conta o lingură de rahat în acest imens butoi de varză care era uzina întreagă, cu toate mirosurile ei... Nimeni și nimic nu îl oprea pe Fetidu să-și ducă la bun sfârșit sarcinile încredințate de partid. El era cu adevărat OMUL DE TIP NOU, individul standard al autohtonului cuprins de frisonul comunismului aplicat creator.

Tot gurile rele spun că, înainte de război, tatăl lui Vasile se numea, de fapt, lăncșy Csuri și era de loc de prin Harghita, dar că liberalii l-au strămutat, alături de alții ca el, în județul Prahova la sonde. Unii dintre aceștia au intrat în diversele celule subversive comuniste, s-au românizat, întemeind adevărate conclave valahe, cu tradiții cu tot. Se mai spune că la botezul românesc și-a luat numele de Ion Pelticu, că era puțin împiedecat la limbă bătrânul mustăcios, dar că plutonierul de poliție, care nu prea se avea cu cartea, i-a înscris în noul buletin numele de Felticu. După vreun an și-a dat seama de eroare și a făcut o cerere de schimbare, care i-a fost aprobată. Același plutonier deștept i-a făcut corectura din Felticu în Fetidu, avertizându-l pe bătrân pe un ton amenințător: „*Gata cu prostiile! Cum te-am scris, așa rămâne*”. Și așa a rămas până în zilele de azi și numele fiului său, care îi semăna la ambiții, la culoarea pielii și chiar la vorbă. Vasile era puțin fonfănit, dar acest mic defect a fost transformat mai târziu într-o calitate a discursului său politic. Fonfănitul devenise un fel de pauză de respirație mascată, transformată într-o tonalitate redundantă, de parcă avea mereu gura plină când vorbea. Cuvintele pronunțate musteau și palpitau într-un mod foarte personal, astfel încât meteahna devenise o calitate.

Peste întreaga carieră a Fetidului veghea neostenit partidul și ochiul său ager, Securitatea... Ca o încununare a minunatelor sale calități, Vasile a fost admis la Academia „Ștefan Gheorghiu”.

Nimeni din uzină nu s-a bucurat de plecarea lui la studii, fiindcă directorii au văzut o amenințare directă pentru viitorul scaunelor lor, iar muncitorii știau că în locul lui Vasile se pregătește unu' Popescu, tânăr venit din învățământ, dar obligat la stagiul de muncitor pentru o viitoare catapultare. Se spunea că se comporta foarte dur cu colegii lui, ceea ce nu avea darul să aducă liniște prin uzină. Părinții lui Popescu erau de prin Dorohoi, se numeau Weismann, dar pe timpul lui Ana Pauker...

Toată lumea știe că această instituție de învățământ superior a fost înființată din trufie națională, în mare parte justificată. Până la înființarea ei, cadrele politice din diversele domenii erau școlite prin U.R.S.S., unde se învăța politică și diversiune, fapt ce determina obligatoriu semnarea unui angajament față de serviciile secrete sovietice. Înalții noștri școliți pe meleaguri rusofone se întorceau acasă bine pregătiți politic, capabili să preia sub conducere orice pârghie social-politică sau economică și s-o îndrume în așa fel încât să nu iasă niciodată de sub comandamentele la care au subscris în anii studenției.

Ori, Academia „Ștefan Gheorghiu” și-a propus să construiască omul politic comunist de sorginte autohtonă, stopând astfel riscul împânzirii întregii infrastructuri cu oamenii rușilor. Tragedia era că ideologia pe care se întemeiasă sus-numita academie se afla oricum împotriva intereselor istorice ale românilor, dar scurgerea informațiilor prin aceste canale a fost limitată, creându-se iluzia independenței față de fratele mai mare de la răsărit.

Școala superioară de jurnalistică a academiei l-a înghițit printre alții și pe tânărul Fetidu. Laba grijulie a partidului s-a așezat pe creștetul lui îmbogățit cu experiența uzinală, cu delicata muncă cu omul. Mâna de gazetar și-o formase cu notele informative zilnice, a căror redactare a produs multă transpirație dar și multe reproșuri din parte lectorilor acestora. Așa a învățat stilul ambiguu, ocolitor, fără concretețuri relevante, fiindcă subiectele se mai epuizau și ele în condițiile în care zilnic trebuia să aducă la cunoștința șefilor date noi. Absolvirea cu brio a facultății l-a propulsat șef de cabinet la Primul secretar al județului. Încet, cu tenacitatea-i binecunoscută, Vasile s-a impus ca eminență cenușie în activul de partid. Nimic nu ajungea la șeful mare fără ca Vasile să decidă.

În dimineața aceea avea un chef nebun să umilească pe cineva. Din păcate, la sediul județenei era pustiu încă, iar milițianului de la poartă îi era lehamite să-i mai reproșeze ceva.

Pe biroul lui imens, lângă telefonul negru, mapa cu corespondența nerezolvată îi declanșase mici nemulțumiri. O deschise în silă. În spatele copertei găsi o foaie dactilografiată. O luă, o ridică spre fereastră parcă spre a o verifica dacă nu e un fals și, cu un oftat prelung, o reciti, a doua oară: „Către Cooperativa «Higiena». În atenția tov. Președinte. Subsemnatul Pincovici Matei, director al Fabricii de ciment sunt client al unității dvs. nr. 19 de cca. un an și jumătate. În acest local există un difuzor în scop bine determinat, dar din păcate nu poate îndeplini rolul său educativ din cauza unor neînțelegeri din partea unor salariați ai acestei unități. Cum este și normal, clienții trebuie să aștepte la rând. În timpul așteptării este foarte plăcut să ascuți o muzică sau o conferință, radiojurnalul, etc. Unii din salariații unității nu sunt de acord cu acest lucru, certându-se între ei în special când este vorba de muzică. Am fost martor de câteva ori când tov. Bokșa, fostul responsabil, a oprit difuzorul, iar alții din salariați au încercat să-i dea drumul să cânte, dar nu au reușit. Eu personal am vrut să sesizez atât conducerea cooperativei cât și ziarul «Gândul nou», dar tot am neglijat. Aceste frecșuri au ajuns la culme în ziua de 5 noiembrie seara. Radioul cânta foarte frumos din operele unui compozitor renumit, când tov. Văduva Ion, salariat în acest local, a oprit difuzorul, neținând cont că poate exista unii clienți care vor să asculte această muzică. Eu am rugat pe tov. Filipanici care mă tunde să dea drumul difuzorului, acesta i-a dat drumul, dar tov. Văduva l-a oprit, spunându-i acestuia să nu umble cu prostii. După câteva secunde de discuții între ei, tov. Văduva nu vroia să lase aparatul să cânte, atunci tov. Filipanici s-a enervat și a dat jos difuzorul cu mâna. După câteva zile iar am fost acolo și difuzorul cânta. Ar fi de dorit ca conducerea cooperativei să ia măsuri și să lămurească salariații săi că acolo unde sunt instalate

difuzoare să fie folosite indiferent ce program are radiodifuziunea, întrucât în aceste localuri frecventează oameni cu nivel cultural diferit, iar salariații acestor localuri poate să învețe multe din program, iar pe de altă parte munca lor să fie mai plăcută, iar clienții ar suporta mai ușor timpul de așteptare. Cu salutări tovarășești”.

Vasile Fetidu strânse disprețuitor din buze.

Stilul și ortografia reclamantului i-au deranjat vădit sensibilitatea literară.

A murmurat printre dinți:

- Idioții! Țara asta se zbate să iasă din rahat și ăștia se toarnă unii pe alții pe subiecte hilare pentru a ne da de lucru nouă. Jidanul ăsta de director și-a turnat acum trei ani secretara. O regula pe birouri după program și când femeia l-a refuzat i-a găsit nod în papură.

Țărâitul spart al telefonului l-a făcut să tresară. Sorbi din ceașca cu cafeaua rece de pe birou. Răspunse repezit:

- Alo... Fetidu la telefon. Să trăiți că ne trebuieți! Da, tovarășu director. O audiență la tov. prim? Ce nu facem noi pentru marea dumneavoastră uzină! Să zicem mâine la ora opt. Nu puteți așa de dimineață, aveți probleme, da, da, da. La ora 14 nu e bine, că e la masă șefu'. Ce ați zice să apăreți așa, întâmplător la cantină la protocol. Eu stau p'acolo și vă introduc. Luați o friptură, beți un sprîț scurt cu șefu' și gata audiența. Dar nu mi-ați spus în legătură cu ce problemă îl solicitați... Nu aveți lichidități pentru salarii. Ce dracu, dom'ne, iară nu sunt bani? Păi n-a intrat valuta aia din Brazilia? l-a luat Bucureștiul, înțeleg... Ce să mai tot vorbim la telefonul ăsta! Perfect... Mâine la două fix la cantină. Trăiți!... A, nu închideți! Vreau și eu să vă rog ceva. Am și eu o fată, o nepoată de-a... Asta e... E deșteaptă și e cam drăguță. Da, da. Să știți că eu sunt principial de felul meu. Fără pile în orice caz! Aici este vorba, însă, de promovarea tinerilor în funcții de răspundere. Ce școală are fata? Ceva comercial, a fost și manechin, e dată dracului! Să vină la dumneavoastră, Bine, să trăiți, să trăiți!